

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

НАУКОВИЙ ВІСНИК
МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
СЕРІЯ: ПЕДАГОГІКА

2(29)' 2022

ЗАСНОВАНИЙ
У ВЕРЕСНІ 2008 РОКУ

ВИХОДИТЬ ДВІЧІ НА РІК

ЗАПОРІЖЖЯ
2022

УДК 378 (066)

ББК 74.58

Н 34

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

ВОРОВКА Маргарита – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та педагогічної майстерності, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);

КОЛЕВА Красимира – доктор філології, лектор, Шуменський університет «Єпископ Костянтин Преславський» (Республіка Болгарія);

КОНОВАЛЕНКО Тетяна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики викладання германських мов, декан філологічного факультету, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);

КОРОБЧЕНКО Ангеліна – доктор історичних наук, професор кафедри педагогіки та педагогічної майстерності, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);

КРУГЛИК Владислав – доктор педагогічних наук, професор кафедри інформатики і кібернетики, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);

КУЧАЙ Тетяна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки та психології, Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II (Україна);

ЛЯПУНОВА Валентина – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти і соціальної роботи, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);

МАКСИМОВ Олександр – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри неорганічної хімії та хімічної освіти, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);

НЕЧИПОРЕНКО Валентина – доктор педагогічних наук, професор, ректор, Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» (Україна);

ПАВЛЕНКО Анатолій – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи, Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» (Україна);

ПОЗДНЯКОВА Олена – кандидат педагогічних наук, проректор, доцент кафедри спеціальної педагогіки та спеціальної психології, Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» (Україна);

ПОЗДНЯКОВА-КИРБЯТ'ЄВА Елліна – доктор соціологічних наук, професор, проректор з навчальної роботи, Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» (Україна);

СЕГЕДА Наталя – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна);

БУРВІТЕ Сігіта – доктор соціальних наук, Академія освіти, Університет Вітаутаса Магнуса: Каунас, Вільнюс (Литва);

ФУНТИКОВА Ольга – доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти, Маріупольський державний університет (Україна);

ШЕВЧЕНКО Юлія – доктор педагогічних наук, професор кафедри початкової освіти, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна)

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор
СЕГЕДА Наталя

Заступник головного редактора
КОНОВАЛЕНКО Тетяна

Відповідальний редактор
ДУБЯГА Світлана

Редактор-перекладач
БАРАНЦОВА Ірина

Коректор
МАДЕНОВА Олена

Комп'ютерна верстка
ОДНОРОГ Тетяна

Адреса редакції
вул. Наукового містечка, 59,
м. Запоріжжя, Запорізька область,
Україна, 69000
e-mail: pedagogy@mdpu.org.ua

Присвячений актуальним проблемам гуманітаризації і гуманізації освіти. Автори розглядають освітні феномени та явища у філософсько-антропологічному вимірі, порушують проблеми творчого розвитку суб'єктів навчання і виховання, висвітлюють концептуальні позиції та експериментальні методики щодо вдосконалення сучасної педагогічної освіти.

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького протокол № 5 від 29.11.2022 р.

<http://magazine.mdpu.org.ua/index.php/nv>

Входить до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з педагогічних наук (спеціальності: 011 Освітні, педагогічні науки, 012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 014 Середня освіта, 015 Професійна освіта відповідно до Наказу МОН України від 02.07.2020 №886.
<http://nfv.ukrintei.ua/view/5b1925e27847426a2d0ab4b6>

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 14524-3495Р від 15.09.2008 р.
Свідоцтво про державну перереєстрацію
КВ № 22131-12031 ПР від 16.05.2016 р.

© Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2022

ЗМІСТ**ОСВІТА У ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИХ РЕФЛЕКСІЯХ**

Баранцова Ірина	
Міжкультурний аспект навчання іноземній мові.....	7
Коноваленко Тетяна, Баранцова Ірина, Рутковський Максим	
Міжкультурний підхід до мотивації вивчення іноземних мов.....	14
Окуліч-Козарин Валерій	
Про програму досліджень штучного інтелекту на ринку послуг вищої освіти на 2022–2027 рр.....	19
Гузь Наталя, Гузь Володимир	
Проблема професійного вигорання в учителів початкових класів в умовах війни.....	25
Захарова Наталя, Осипенко Світлана, Павленко Олександр	
Формування фінансової грамотності на засадах компетентнісного підходу.....	33
Щебликіна Зоя, Щебликіна Інна, Ярема Любов	
Об'єктивна необхідність впровадження інноваційних технологій управління в діяльність закладів освіти.....	41

ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

Житнік Тетяна	
Психологічний аспект тяжіння дітей дошкільного віку до сприймання творів мистецтва 20-го століття (на прикладі робіт Анрі Матісса та Пабло Пікассо).....	52
Ковальова Ольга, Кваша Наталі	
Розвиток комунікативних навичок у дітей з інвалідністю в процесі інтеграції в соціум.....	59
Мелаш Валентина, Дубяга Світлана, Варениченко Анастасія	
Підготовка майбутніх учителів початкової школи до організації навчальної діяльності учнів із особливостями психічного розвитку.....	68
Нижник Тетяна, Городнича Світлана	
Теоретичні аспекти формування соціальної компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами дидактичного дизайну.....	73
Переверзєва Олена	
Основні завдання для учителя музичного мистецтва в процесі самостійної підготовки до диригентської діяльності.....	78

СУЧАСНА ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Ковальова Ольга, Мартинова-Ганецька Тетяна	
Особливості нейропсихологічної корекції алалії на різних етапах взаємодії з дитиною.....	89
Котова Олена, Цибульська Вікторія, Суханова Ганна	
Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до роботи в новій українській школі.....	97
Марченко Оксана, Воронка Володимир, Постол Анатолій	
Інноваційні технології та методи навчання у вишах України.....	104
Маслова Аліна, Гончарова Ольга	
Імплементація технології CLIL в навчальний процес ЗВО в контексті застосування кращих освітніх практик ЄС.....	112
Матюха Галина, Приходько Тетяна	
Використання тестових завдань як засіб реалізації зворотного зв'язку на уроках англійської мови в старшій школі.....	118
Матюха Галина, Топалов Євген	
Опанування навичок і вмінь аудіювання англійською мовою учнями старшої школи.....	126
Таган Людмила	
Основні напрями роботи з формування просодичного компонента мовлення у дітей з дизартрією.....	133

Шкірта Михайло, Степчук Надія, Шанта Іван

Професійна підготовка фахівців у галузі фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій..... 138

АСПІРАНТСЬКІ СТУДІЇ

Батарейна Ірина

Арт-терапія як засіб виховної роботи в освітньому процесі 144

Бойко Оксана

Віртуальна комунікація: засіб навчання чи нова мовна навичка?..... 151

Буряк Ірина

Формування у майбутніх педагогів дошкільної освіти недискримінаційного підходу у вихованні дітей дошкільного віку як наукова проблема 156

Волік Наталія

Педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту дитини дошкільного віку в закладі дошкільної освіти 162

Негрій Ольга

Специфіка сімейно-орієнтованого підходу до родин з питань раннього дошкільного віку дітей в умовах надзвичайних ситуацій 170

Свириденко Ганна

Особливості розуміння та використання прийменників просторового значення учнями з мовленнєвими порушеннями 177

Тарасова Вікторія

Розвиток професійної компетентності вчителів в умовах територіальних громад 181

Відомості про авторів 190

CONTENTS

EDUCATION IN PHILOSOPHICAL AND ANTHROPOLOGICAL REFLECTIONS

Barantsova Iryna	
Intercultural aspect of foreign language teaching	7
Konovalenko Tetiana, Barantsova Iryna, Rutkovsky Maxim	
Intercultural approach to the motivation of studying foreign languages.....	14
Okulicz-Kozaryn Walery	
About the research program of artificial intelligence on higher education service market for 2022–2027.....	19
Huz' Natalia, Huz' Volodymyr	
The problem of professional burnout in primary class teachers in the conditions of war.....	25
Zakharova Natalia, Osypenko Svitlana, Pavlenko Oleksandr	
Formation of financial literacy on the basis of a competent approach.....	33
Shcheblykina Zoia, Shcheblykina Inna, Yarema Liubov	
The objective need to implement innovative management technologies in the activities of educational institutions	41

PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY OF THE CREATIVE PERSONALITY DEVELOPMENT

Zhytnik Tetiana	
The psychological aspect of preschool children's attraction to the perception of works of art of the 20th century (using the works of Henri Matisse and Pablo Picasso)	52
Kovaleva Olga, Kvasha Nataliya	
Development of communication skills in children with disabilities in the process of integration into society	59
Melash Valentina, Dubiaha Svitlana, Varenychenko Anastasia	
Preparing future teachers for the organization of educational activities of students with specific mental development.....	68
Nyzhnyk Tetiana, Horodnycha Svitlana	
Theoretical aspects of the formation of social competence in children of older preschool age by means of didactic design	73
Pereverzeva Olena	
Main tasks for a music teacher in the process of independent preparation for conducting activity.....	78

CONTEMPORARY PEDAGOGICAL EDUCATION: PROBLEMS AND PROSPECTS

Kovaleva Olga, Martynova-Ganetska Tetiana	
Peculiarities of neuropsychological correction of alalia at different stages of interaction with a child.....	89
Kotova Olena, Tsybul'ska Viktoriia, Sukhanova Hanna	
Professional training of future physical education teachers to work at the New Ukrainian School	97
Marchenko Oksana, Vorovka Volodymyr, Postol Anatolii	
Innovative technologies and methods of teaching in universities of Ukraine	104
Maslova Alina, Goncharova Olga	
Implementation of CLIL-technology in the educational process of higher education institutions through the use of the best educational practices of the EU.....	112
Matiukha Halyna, Prykhodko Tetiana	
Use of test tasks as a means of implementing feedback in English language lessons in senior school.....	118
Matiukha Halyna, Topalov Yevhen	
Learning English listening skills by students of senior school.....	126

Tagan Ludmila

The main directions of work on the formation of the prosodic component of speech
in children with dysarthria..... 133

Shkirta Myhailo, Stepchuk Nadiya, Shanta Ivan

Professional training of specialists in the field of physical culture and sports using information
and communication technologies 138

POST-GRADUAL WORKSHOP

Batareina Iryna

Art therapy as a means of educational work in education..... 144

Boiko Oksana

Virtual communication: a learning tool or a new language skill? 151

Buriak Iryna

Formation of a non-discriminatory approach in the upbringing of preschool children
in future teachers of preschool education as a scientific problem 156

Volik Nataliia

Pedagogical conditions for the development of emotional intelligence of a preschool child
in a preschool education institution 162

Nehrii Olha

The specifics of a family-centered approach to families with issues of the early preschool age
of children in emergency situations 170

Svyrydenko Hanna

Features of the understanding and use of prepositions with spatial meaning by students
with speech disorders..... 177

Tarasova Viktoriia

Development of teachers' professional competence in the conditions of territorial communities..... 181

Information about authors 193

УДК [378.091.212:796]: 005.336.5

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО РОБОТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Олена Котова, Вікторія Цибульська, Ганна Суханова

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

Однією з найважливіших проблем вищої освіти України є підвищення професійної підготовки педагогів, зокрема, майбутніх учителів фізичної культури, від якості підготовки яких залежить стан здоров'я та рівень фізичного розвитку молодого покоління. Розв'язання цієї проблеми неможливе без модернізації у вищій школі освітнього процесу, фахової підготовки з урахуванням сучасних тенденцій удосконалення освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Аналіз проблеми засвідчив, що підготовка майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності – це процес, який включає навчання, виховання й розвиток та відображає специфіку фахової підготовки на рівні засвоєння системи знань, умінь, навичок і формування особистості майбутнього вчителя фізичної культури, що дозволяє глибоко осмислювати завдання фізичного виховання, послідовно вирішувати складні навчально-виховні ситуації, які виникають на уроках фізичної культури, прогнозувати й моделювати фізкультурно-оздоровчу та спортивно-масову роботу в закладах освіти. Зроблено висновок, що система підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти спрямована на формування фахівця, здатного до організації фізичного виховання школярів різних вікових груп з урахуванням їхніх інтересів до занять різними видами спорту на засадах диференційованого та інтегративного підходів.

Ключові слова:

професійна підготовка, майбутні вчителі фізичної культури, фізичний розвиток, процес фізичного виховання, система освіти, нова українська школа.

Resume:

Kotova Olena, Tsybul'ska Viktoriia, Sukhanova Hanna. Professional training of future physical education teachers to work at the New Ukrainian School.

One of the important problems of higher education in Ukraine is improving the professional training of teachers, in particular, future teachers of physical education. The health condition and level of physical development of the young generation depends on the quality of their training. Solving this problem is impossible without modernization of the educational process in higher education, professional training taking into account modern trends in improving the educational process in institutions of general secondary education.

The analysis of the problem proved that the preparation of future physical culture teachers for professional activity is a process that includes training, upbringing and development and reflects the specifics of professional training at the level of mastering the system of knowledge, abilities, skills and personality formation of the future physical culture teacher, which allows a deep understanding of the task of physical education of students, to consistently solve complex educational situations that arise in physical culture lessons, to forecast and model physical culture and health and sports and mass work in educational institutions.

It was concluded that the system of training of future physical culture teachers in higher education institutions is aimed at forming a specialist capable of organizing physical education of schoolchildren of different age groups, taking into account their interests in various sports on the basis of differentiated and integrative approaches.

Key words:

professional training, future physical culture teachers, physical development, physical education process, education system, the New Ukrainian School.

Постановка проблеми. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в нових умовах – одне з найактуальніших питань педагогічної науки сьогодення. Професійна підготовка майбутнього вчителя фізичної культури – це процес формування особистості, який відбувається відповідно до професійно-педагогічної діяльності. Важливим чинником становлення особистості вчителя фізичної культури є усвідомлення значущості власних напрацювань, досягнень, перспектив свого духовного й професійного зростання, що відповідає процесу професійної підготовки. Однією з найактуальніших проблем вищої освіти України є підвищення професійної підготовки педагогів і, в першу чергу, майбутніх учителів фізичної культури, від якості підготовки яких залежить стан здоров'я та рівень фізичного розвитку підростаючого покоління. Вирішення цієї проблеми неможливе без модернізації у вищій школі навчально-виховного процесу фахової підготовки з урахуванням сучасних тенденцій удосконалення освітньо-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти. (Безверхня, 2013, с. 71). Нормативні документи

сприяють розумінню того, що «освіта ХХІ століття – це освіта для людини, яка здатна до самоосвіти і саморозвитку, вміє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для творчого розв'язання проблем, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни». Дійсно, що «в усіх ланках системи освіти шляхом використання засобів фізичного виховання та фізкультурно-оздоровчої роботи закладаються основи для забезпечення й розвитку фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я кожного члена суспільства. (Данилевич, 2018, с. 45). У цьому аспекті зазначимо, що підготовка майбутніх учителів фізичної культури не може здійснюватися відокремлено від тих проблем і тенденцій, які охоплюють світову систему освіти молодого покоління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел з проблеми підготовки вчителів фізичної культури до професійної діяльності продемонстрував, що основну роль у цьому процесі відіграє засвоєння системи фахових умінь та навичок, яка б дозволяла

глибоко осмислювати завдання фізичного виховання, послідовно вирішувати складні навчально-виховні ситуації, що виникають на уроці фізичної культури, прогнозувати й моделювати фізкультурно-оздоровчу та спортивно-масову роботу. Перш ніж розглянути проблему підготовки вчителів фізичного виховання до професійної діяльності, розглянемо сутність поняття «професійна діяльність». Професійна діяльність має дві складові: перша – це система засобів, що спрямовані на пізнання професії й тієї галузі знань, які входять до її теоретичної основи; друга – система дій, яка спрямована на пізнання студентом самого себе, на саморозвиток, самовизначення особистості з метою надбання впевненості в собі, яка сприяє розвитку компетентності у практиці професійної діяльності. Для майбутнього вчителя розуміння структури професійної діяльності має теоретичне й практичне значення. Розглядаючи її, можна встановити зв'язок між задатками, спеціальними здібностями й творчим потенціалом особистості, що має важливе значення при виборі майбутньої професії. (Власюк, 2017, с. 5).

Аналізуючи науково-педагогічну літературу з проблеми підготовки вчителів фізичної культури до професійної діяльності, зазначимо, що це одне з найактуальніших питань педагогічної науки сьогодення. Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури – це процес формування особистості, який відбувається у відповідності до процесу професійної педагогічної діяльності. Важливим фактором становлення особистості вчителя фізичної культури є усвідомлення особистістю власних досягнень, перспектив свого духовного і професійного зростання у відповідності до процесу фізичного виховання (Данилевич, 2018; Котова, 2019; Ляхова, 2019). Визначено, що підготовка вчителів фізичної культури усвідомлюється як процес, який відображає науково й методично обґрунтовані заходи закладів вищої освіти, спрямовані на формування фахівця, здатного на високому рівні організувати процес фізичного виховання різних верств населення відповідно до загальних тенденцій нашого суспільства у формуванні фізичного, психічного та соціального здоров'я населення України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна діяльність фахівців фізичної культури зумовлена специфікою фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти. Саме поєднання фахових знань і умінь з фізичними здібностями надає можливість вчителів вносити творчі напрацювання в сучасні уроки фізичної культури та позакласні заняття фізкультурно-оздоровчі й спортивно-масові заходи.

Аналіз літературних джерел засвідчив, що професійна підготовка вчителів фізичного виховання – це процес, який відображає специфіку фахової підготовки на рівні засвоєння системи знань, умінь, навичок й формування особистості майбутнього вчителя фізичного виховання, що дозволяє глибоко осмислювати завдання фізичного виховання школярів та послідовно вирішувати складні навчально-виховні ситуації, що виникають на уроці фізичної культури, прогнозувати і моделювати фізкультурно-оздоровчу та спортивно-масову роботу у загальноосвітніх навчальних закладах (Безверхня, 2013; Ведмеденко, 2019; Сущенко, 2021).

У контексті «Нової української школи» (2016) саме школа має навчити дітей використовувати знання і вміння, отримані в процесі навчання для вирішення повсякденних проблем і життєвих ситуацій, що відповідає Державному стандарту базової і повної загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України № 1392 від 23 листопада 2011 р.), тому заняття фізичною культурою повинні увійти до звички учня. Рух, змагання, самоствердження – природна суть фізичної культури і спорту. Розбудова «Нової української школи» – це довготермінова реформа, яка розпочинається вже зараз. План впровадження передбачає наступність дій і відповідне ресурсне забезпечення на кожному етапі, враховуючи загальний контекст суспільних змін. Сучасні школярі також повинні відчувати зміни й отримати найкращу якість освіти. Саме тому вже до початку 2016/2017 н.р. було оновлено програми початкової школи. Паралельно зі структурними змінами будуть удосконалюватися методи навчання в школі, підвищуватиметься кваліфікація вчителів, педагогічна освіта переорієнтуватиметься на компетентнісні засади, педагогіку партнерства, індивідуальний підхід. Випускник основної школи – це патріот України, який знає її історію; носій української культури, який поважає культуру інших народів; компетентний мовець, що вільно спілкується державною мовою, володіє також рідною (у разі відмінності) й однією чи кількома іноземними мовами, має бажання і здатність до самоосвіти, виявляє активність і відповідальність у громадському й особистому житті, здатний до підприємливості й ініціативності, має уявлення про світобудову, бережно ставиться до природи, безпечно й доцільно використовує досягнення науки і техніки, дотримується здорового способу життя. (Ляхова, 2019, с. 5).

Фізична культура, як частина загальної культури, закладає основи збереження здоров'я та розвитку всіх його складових, використовує

комплексний підхід до формування розумових і фізичних якостей і навичок, удосконалює фізичну та психологічну підготовку до активної життєдіяльності, формує пріоритети оздоровчої спрямованості фізичних вправ та забезпечує загальний культурний розвиток особистості.

Інваріантна складова Типових навчальних планів, до якої входить навчальний предмет «Фізична культура», сформована на державному рівні і є однаковою для всіх закладів загальної середньої освіти незалежно від підпорядкування та форм власності.

Типовими освітніми програмами для закладів загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році на вивчення предмета «Фізична культура» в інваріантній складовій передбачено:

5-9 класи – 3 год;

10 клас – 3 год;

11 клас – 3 год.

Профільний рівень:

10 клас – 6 год.;

11 клас – 6 год.

Години фізичної культури передбачені усіма варіантами Типових навчальних планів і повинні фінансуватися та використовуватися в повному обсязі. Вони зазначаються в розкладі уроків та враховуються у педагогічному навантаженні вчителів. Розклад уроків повинен оптимально співвідносити навчальне навантаження протягом тижня, а також доцільне чергування протягом дня і тижня предметів природничого і гуманітарного циклів з уроками мистецтва, технологій і фізичної культури. Під час складання розкладу навчальних занять не рекомендується об'єднувати два уроки фізичної культури або проводити їх два дні поспіль. Більшість уроків фізичної культури доцільно проводити на відкритому повітрі.

Основні форми з фізичної культури в закладах загальної середньої освіти проводяться вчителем фізичної культури або особою, яка має спеціальну освіту та кваліфікацію: тренер, керівник гуртка, групи, спортивної секції тощо. Навчання – це продукт кількості, можливостей і якості викладання. Якщо вчитель змінить якість викладання, то зможе змінити і результат. Важливо навчати школярів як навчатись, поєднуючи нові знання зі старими. (Сущенко, 2021, с. 156).

Фізичне виховання сьогодення потребує орієнтації на:

- обґрунтовану реалізацію якісно нової, особистісної й компетентної основи до підходу збереження і підтримки інтелектуальної та фізичної індивідуальності школярів і молоді на всіх етапах навчання з урахуванням

особливостей їх рухового і психофізичного розвитку;

- створення освітнього середовища, яке стимулює фізично-рухову активність особистості та її організацію відповідно до вікової і психофізичної специфіки розвитку організму;
- інтенсивне впровадження в освітній процес школи можливостей для додаткових форм фізичного виховання;
- створення умов і механізмів фізичного виховання для занять різної спрямованості за інтересами (Ведмеденко, 2019, с. 264).

Опанування змісту фізичної культури як базового освітнього компоненту здійснюється за навчальними програмами, що мають відповідний статус Міністерства освіти і науки України. Структура оновлених програм є максимально інформативною для вчителя. Ця структура дозволяє вчителю більш об'єктивно оцінити досягнення учнівської молоді. Запровадження нової ланки навчання вимагає перегляду змісту навчально-виховного процесу за напрямком перетворення з репродуктивного у продуктивний, здатний підготувати учнів не лише до творчого застосування набутих знань і навичок, а й постійного самовдосконалення. У зв'язку з цим бажано мати наскрізні (комплексні) навчальні програми профільних предметів, доповнені елективними (авторськими) курсами з обґрунтуванням значення кожного для даного профілю. (Шиян, 2011, с. 183).

Кожний з етапів у системі підготовки вчителів фізичної культури має низку протиріч, які негативно впливають на рівень професійної підготовки. Протиріччя допрофесійного етапу полягає в тому, що, з одного боку, з кожним роком підвищуються вимоги до якості підготовки вчителів фізичної культури, а з іншого – абітурієнти, які вступають на факультети фізичного виховання, не мають уявлення про завдання, які стоять перед учителем фізичної культури в школі. Тобто їхні уявлення про майбутню професію частіше пов'язані лише зі спортом, і вони мало розуміють особливості майбутньої педагогічної діяльності. (Власюк, 2017, с. 5).

Ми вважаємо, що розв'язання цієї проблеми залежить від розробки науково обґрунтованих методів та форм орієнтації на майбутню професію. Професійний етап дозволяє досягти найбільш чіткої організації проходження педагогічних практик та залучення майбутніх педагогів до співпраці зі школами й спілкування з учнями.

Система підготовки фахівців з фізичного виховання до професійної діяльності у вищому

навчальному закладі повинна ґрунтуватися на чіткому уявленні того, який учитель потрібен сучасній школі, які вимоги ставить суспільство перед учителем молодого покоління. У цьому аспекті засвідчуємо, що сьогодні поставило перед сучасною педагогічною наукою завдання – всебічно дослідити й осмислити закономірності та перспективи підготовки вчителя фізичної культури відповідно до вимог до нової сучасної школи та визначити технологічне забезпечення цього процесу. (Ляхова, 2019, с. 183). Для з'ясування можливих перспектив реформування процесу професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури ми звернулися до аналізу процесу фізичного виховання школярів у сучасній школі, оскільки саме для забезпечення потреб загальноосвітніх навчальних закладів і готується фахівець з фізичного виховання у вищій школі

Загальновідомо, що сучасне фізичне виховання школярів – органічна частина загального виховання, і тому воно характеризується ознаками, притаманними педагогічному процесу, який спрямований на вирішення певних конкретних завдань. Головним напрямком фізичного виховання є формування здорової, фізично підготовленої, соціально-активної, морально стійкої, фізично вдосконаленої й підготовленої до майбутньої професії людини. (Шиян, 2011, с. 183).

На підставі аналізу науково-педагогічних публікацій, зокрема Б. Ведмеденко (2019), М. Данилевич (2018), Б. Шиян (2011) та ін., ми визначили основні завдання фізичного виховання школярів:

- підвищення функціональних можливостей організму учнів засобами фізичної культури;
- сприяння всебічному гармонійному розвитку, відмова від шкідливих звичок, покращення розумової й фізичної працездатності;
- формування в школярів інтересу до систематичних занять фізичними вправами з урахуванням особливостей їхньої майбутньої професії, фізичне самовдосконалення та здоровий спосіб життя;
- отримання учнями необхідних знань, умінь та навичок у галузі фізичного виховання з метою профілактики захворювань;
- оволодіння методами визначення фізичного стану та самоконтролю;
- виховання організаторських навичок, особистої гігієни та загартовування організму;

- удосконалення спортивної майстерності учнів, які займаються обраними видами спорту.

У процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури необхідно враховувати основні завдання фізичного виховання та спрямовувати здобувачів на їхнє успішне виконання. Вирішення таких завдань сприяє підвищенню рівня фізичного вдосконалення та фізичної освіти школярів як кінцевої мети фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти. Згідно з функцією впливу фізичного виховання на людину розрізняють два її аспекти: фізичне вдосконалення й фізичну освіту.

Фізичне вдосконалення характеризується станом здоров'я та всебічним розвитком людини, до якого належать стан розвитку фізичних якостей та формування рухових умінь і навичок, загальний рівень працездатності, функціональні зміни організму та його окремих систем і органів, засвоєння спеціальної системи знань тощо (Ісмас, 2019, с. 280).

В основі фізичної освіти лежить засвоєння як теоретичних, так і практичних знань з використанням рухових умінь і навичок у різних умовах життєдіяльності. Ґрунтуючись на відповідних знаннях, у процесі фізичного виховання вирішуються й завдання із системного формування та вдосконалення необхідних у житті рухових умінь та навичок.

Сучасна система фізичного виховання базується на широкому комплексі наукових даних, що є передумовою розуміння й раціонального використання законів, яким підпорядковане фізичне виховання. Отже процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури має проходити в контексті сучасних тенденцій реформування освіти. Загальною тенденцією розвитку нової української школи є спрямованість до нових підходів щодо професійної діяльності вчителів фізичної культури, які сприяють підвищенню рівня теоретичних та методичних знань, як основи мотивації до навчання. (Шиян, 2011, с. 183). Як відомо, засвоєння різних видів спорту передбачає такі види підготовки: теоретична, фізична (загальна та спеціальна), тактична, технічна. Проаналізуємо спрямованість вищезазначених нами видів підготовки відповідно до профільного навчання за спортивним напрямком, а саме: теоретичної, фізичної, тактичної й технічної підготовки.

Теоретична підготовка спрямовує процес на збагачення учнів знаннями з фізичної культури та формування на цьому ґрунті свідомого ставлення до спортивної та фізкультурної діяльності, надання знань щодо інших видів спортивної

підготовки. Фізична підготовка надає можливості розвитку тих фізичних якостей та функціональних можливостей, які відповідають специфіці обраного навчального профілю (виду спорту) та впливають на створення сприятливих умов для вдосконалення всіх сторін підготовки. У її структурі виділяється загальна фізична та спеціальна фізична підготовку.

Загальна фізична підготовка передбачає різнобічний розвиток фізичних якостей засобами фізичних вправ, які здійснюють загальний вплив на організм. Вона здебільшого здійснюється за рахунок обов'язкового компонента, а також під час проведення підготовчої частини уроку.

Спеціальна фізична підготовка характеризується рівнем розвитку фізичних здібностей, можливостей органів та функціональних систем, які безпосередньо визначають досягнення в обраному виді спорту.

Тактична підготовка – це процес, який скеровано на оволодіння раціональними формами ведення спортивної боротьби під час змагальної діяльності. Вона вміщує вивчення загальних положень тактики обраного виду спорту, прийомів суддівства та положення про змагання, моделювання необхідних умов під час занять та змагань.

Технічна підготовка надає можливості учням оволодіти системою рухів у відповідності до особливостей обраного спортивного профілю.

У зв'язку з цим ми вважаємо, що в процесі навчання за спортивним напрямком реалізація різних видів підготовки (теоретичної, фізичної, тактичної, технічної) має відбуватися тільки відповідно до формування теоретико-методичних знань, виховання фізичних якостей та формування рухових умінь і навичок. Отже зіставлення результатів навчання підтвердило гіпотезу нашого дослідження про те, що процес підготовки майбутніх учителів фізичного виховання до умов навчання в закладах освіти буде відбуватися більш ефективно за умов реалізації підготовки майбутніх учителів фізичного виховання, яка ґрунтується на взаємодії теоретико-методичної, рухової, проєктувальної підготовки та визначена мотивацією до профорієнтаційної роботи з учнями старшої школи. (Сущенко, 2019, с. 345).

Аналіз концепції нової української школи в аспекті навчання фізичної культури учнів загальноосвітніх навчальних закладів дозволив визначити, що основні завдання фізичного виховання можуть розв'язуватися за рахунок використання теоретико-методичних знань, формування рухових умінь і навичок засобами гімнастики, спортивних ігор, футболу, легкої атлетики, плавання, кросової підготовки, туризму та ін.

З метою виконання основних завдань і нових підходів програми особливу увагу рекомендовано звернути на реалізацію змісту проведення уроків фізичної культури, спрямованого на формування в учнів основних компетентностей: соціальних (здатність до співробітництва, розв'язання життєвих проблем, взаєморозуміння, соціальної активності, формування фізичної культури особистості, основ здорового способу життя), мотиваційних (формування громадських і особистісних уявлень про престижність високого рівня здоров'я та фізичної підготовленості, здатність до навчання, прояву творчості в застосуванні рухових дій у різних за складністю умовах, адаптивності) та функціональних (здатність до оперування знаннями про закономірності рухової активності, знаннями з історії фізичної культури та спорту, розширення рухового досвіду з метою розвитку фізичних якостей і рухових здібностей відповідно до вікових особливостей, засвоєння термінологічних та методичних компетентностей), які відображають ієрархію вимог до фізкультурно-спортивної діяльності (Сущенко, 2020, с. 156). Разом з тим, у програмі не зроблено акцент на профорієнтаційну роботу з учнями старших класів, спрямовану на обрання професії вчителя фізичного виховання. Матеріал цієї програми спрямований на фізичний розвиток та фізичне вдосконалення школярів відповідно до вікових особливостей, що нині вже не може задовольнити попит суспільства та спрямованість освіти й виховання на диференціацію навчання та профілізацію в старшій школі.

Висновки. Підготовка вчителів фізичного виховання до професійної діяльності не є спонтанною, їй необхідно всіляко підтримувати й розвивати. Для цього треба створювати соціальні умови, які б дозволяли майбутнім учителям фізичної культури отримувати належну професійну освіту, вивчати передовий та інноваційний педагогічний досвід. Важливою ланкою підготовки вчителя до професійної діяльності є педагогічна практика, тому що здібності майбутнього фахівця формуються, розвиваються, реалізуються тільки у процесі практичної діяльності. Зазначимо, що підготовка майбутніх учителів фізичної культури не може бути відокремлена від тих проблем і тенденцій, які охоплюють світову систему освіти й виховання молоді. Сьогодення поставило перед педагогічною наукою завдання – всебічно дослідити й осмислити закономірності та перспективи підготовки вчителя фізичної культури. Для визначення можливих перспектив реформування процесу професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури ми звернулися до аналізу цього процесу. Професійна

підготовка вчителя удосконалюється у контексті розвитку фізичної культури як навчального предмета в загальноосвітній школі. Система підготовки фахівця у педагогічному вузі й школі

повинна ґрунтуватися на чіткому уявленні того, який учитель потрібен школі, які вимоги ставить суспільство перед вихователем сучасної молоді.

Список використаних джерел

Безверхня, Г. В. (2013). *Педагогіка фізичного виховання*. Умань, 72 с.

Власюк, Г. (2017). Модель сучасного вчителя фізичної культури: компоненти, актуальність. *Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: збірник наукових праць*. Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. С. Дем'янчука. Рівне: Редакційно-видавничий центр МЕРУ ім. С. Дем'янчука. С. 5–9.

Ведмеденко, Б. Ф. (2019). *Теоретичні основи і практика виховання молоді засобами фізичної культури*. Київ: ІСДО. 264 с.

Герцик, М. С. (2012). *Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт»: навч. посіб.* Львів: Укр. технології. 232 с.

Данилевич, М. В. (2018). *Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності*. (Автореферат). Київ: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. 45 с.

Імас, Є., Андреева, О., Кенсіцька, І., & Хрипко, І. (2019). Формування мотивації осіб зрілого віку до занять оздоровчо-рекреаційною руховою активністю. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*, 7 (26), 64–73.

Ляхова, І. М. (2019). Мотиви як усвідомлені спонування до занять фітнесом жінок віком 18–35 років. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 36 (89), 280–285.

Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. (2020). *Зб. наук. пр.* Т. І. Суценок (Гол. ред.) та ін. Запоріжжя, 49 (102), 156–162.

Концепція педагогічної освіти. (2018). Наказ МОН України № 776 від 16.07.2018 року. URL: https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2015/05/prez_krpo.pdf

Суценок, Л. П. (2019). *Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): монографія*. Запоріжжя, 349 с.

Шиян, Б. М. (2011). *Теорія фізичного виховання: навч. посіб. для студ. ф-тів фіз. виховання*. Тернопіль: Збруч. 183 с.

Motor activity of different social groups: [Collective monograph]. Edited by L.Balatska, T.Liasota, I.Nakonechnyi, A.Hakman, H.Bezverkhnia, O.Kljus, T.Osadchenko, A.Semenov. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2020. 140 p.

Hakman A., Andrieva O., Kashuba V., Omelchenko T., Carp I., Danylchenko V., Levinskaia K. Technology of Planning and Management of Leisure Activities for Working Elderly People with a Low Level of Physical Activity. *Journal of Physical Education and Sport*. 2019;19:2159-66. <https://doi.org/>

References

Bezverhnyia G.V. (2013). *Pedagogy of physical education*. Uman. 72 p. [in Ukrainian]

Vlasyuk H. (2017). The model of a modern physical culture teacher: components, relevance/ *The concept of the development of the field of physical education and sports in Ukraine: a collection of scientific works / International University of Economics and Humanities named after S. Demyanchuk*. Rivne: Editorial and Publishing Center of MESU named after S. Demyanchuk. P. 5–9. [in Ukrainian]

Vedmedenko B. F. (2019). Theoretical foundations and practice of educating youth by means of physical culture. K.: ISDO. 264 p. [in Ukrainian]

Hertsyk M. S. (2012). Introduction to the specialties of the field "Physical education and sports": teaching. Manual / M.S. Hertsyk, O.B. Vaceba. L.: Ukr. technologies, 232 p. [in Ukrainian]

Danylevich M.V. (2018). Theoretical and methodical principles of professional training of future specialists in physical education and sports for recreational activities [author's abstract]. Kyiv; National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov. 45 p. [in Ukrainian]

Imas E., Andreyeva O., Kensytska I., Khrypko I. (2019). Formation of motivation of adults to engage in health-recreational physical activity. *Physical culture, sport and health of the nation*;7 (26):64-73. [in Ukrainian]

Lyakhova I.M. (2019). Motives as perceived motivations for fitness among women aged 18–35. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*; 36 (89): 280-5. [in Ukrainian]

Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools: coll. of science pr./ editor: T.I. Sushchenko (chief editor) and others. Zaporizhzhia, (2020). Issue 49 (102). P. 156–162. [in Ukrainian]

The concept of pedagogical education: Approved by the Ministry of Defense of Ukraine on December 23. [in Ukrainian]

Sushchenko L.P. (2019). Professional training of future specialists in physical education and sports (theoretical-methodological aspect): monograph. Zaporizhzhia, 349 p. [in Ukrainian]

Shiyan B. M. (2011). The theory of physical education: teaching. manual for students f-tiv phys. education / B.M. Shiyan, V.G. Papusha. T.: Zbruch. 183 p. [in Ukrainian]

Motor activity of different social groups: [Collective monograph]. Edited by L.Balatska, T.Liasota, I.Nakonechnyi, A.Hakman, H.Bezverkhnia, O.Kljus, T.Osadchenko, A.Semenov. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», (2020). 140 p. [in English]

Hakman A., Andrieva O., Kashuba V., Omelchenko T., Carp I., Danylchenko V., Levinskaia K. Technology of Planning and Management of Leisure Activities for Working Elderly People with a Low Level of Physical Activity. *Journal of Physical Education and Sport*. (2019);19:2159-66. <https://doi.org/>[in English]

Відомості про авторів:

Котова Олена Володимирівна
kotova171265@gmail.com

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя,
Запорізька обл., 69000, Україна

Information about the authors:

Kotova Olena Volodymyrivna
kotova171265@gmail.com

Bohdan Khmelnytsky Melitopol State
Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

Наукове видання

**Науковий вісник
Мелітопольського державного педагогічного університету
Серія: Педагогіка**

Випуск XXIX

Матеріали подано мовою оригіналу.

Автори опублікованих матеріалів несуть цілковиту відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

**Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали.
Рукописи не повертаються.**

**Підписано до друку 29.11.2022 р. Формат 60x84/8. Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. акр. 23,02. Тираж 300 примірників**

Видавець

**Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

**Адреса: вул. Наукового містечка, 59, м. Запоріжжя, Запорізька область, Україна, 69000
Тел. (0619) 44 04 64**

**Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої продукції
від 16.05.2012 р. серія ДК № 4324**

Надруковано ФО-П Однорог Т.В.

Тел. (098) 243 96 51

**Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виробників і розповсюджувачів видавничої продукції
від 29.01.2013 р. серія ДК № 4477**